

# Marcin Witkowski

---

## Publikacje za rok 2013

---

Wadoviana : przegląd historyczno-kulturalny 17, 235-238

---

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

# PUBLIKACJE ZA ROK 2013

(OPRAC. MARCIN WITKOWSKI)

1. A. Bujak, *Papieskie Wadowice*,  
Wydawnictwo Biały Kruk, Kraków 2014, 144 s.  
oprawa twarda, format – 23 cm x 27 cm

Najnowszy album Adama Bujaka, którego premiera miała miejsce w Wadowicach 22 października 2014 r., pokazuje zarówno dawne związki Jana Pawła II – Karola Wojtyły z jego rodzinnym miastem, jak i Wadowice współczesne. Zdjęcia uzupełnione zostały papieskimi homiliami, kalendarium życia Ojca Świętego, wydarzeniami z dziejów Wadowic oraz historią Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II.

2. T. Graff, *Professor Marcin Wadowita (1567-1641), an Example of a Brilliant Academic Career in Old Kraków*, w: red. H. Hrehor, M. Pekár, *Transformation of Central e uropean Cities in Historical Development (Košice, Kraków, Miskolc, Opava): from the middle ages to the end of the 18 th Century*, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Košice 2013, s. 84-93.

3. T. Graff, *Wadowice*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. E. Gigilewicz, t. XX, Lublin 2014, s. 138-139.  
oprawa twarda, format – 20 cm x 15 cm

4. T. Graff, *Marcin Wadowita*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. E. Gigilewicz, t. XX, Lublin 2014, s. 139-140.  
oprawa twarda, format – 20 cm x 15 cm

5. T. Graff, *Zembrzyce*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. E. Gigilewicz, t. XX, Lublin 2014, s. 1347-1348.  
oprawa twarda, format – 20 cm x 15 cm

6. J.I. Korzeniowski, *Chłopcy z Zielonych Stawów*,  
Wydawnictwo Novae Res, Gdynia 2014, 193[1] s.  
oprawa miękka, format – 19,5 cm x 12 cm

Autor opisuje w książce mniej znane oblicze przedwojennych Wadowic, życie i przyjaźń grupy chłopców z Podstawia, leżącego na północnych obrzeżach miasta.

*Ta prawdziwa opowieść o serdecznej przyjaźni chłopców [- -] przynosi nas w czasy przedwojenne, do wadowickiej wsi Podstawie. Tu rozciągają się szerokie wody stawów, pełne życia, bogatej roślinności, gdzie kłębi się ruchliwa moczarka kanadyjska i widać stojące w nich, pulsujące białością wełniane chmury, jakby świat obrócił się do góry nogami.*

(Ze wstępu)

7. K. Meus, *Konspirator i pozytywista: różne oblicza Józefa barona Bauma von Appelshofen (1821-1883)*, w: *Piekło i niebo Polaków: powstania narodowe, bunt i rewolucje: inspiracje – kontynuacje – spory – pamięć*, t. 2, red. T. Sikorski, M. Śliwa, A. Wątor, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2014, s. 196-213.
8. K. Meus, *Lata gimnazjalne świętego Józefa (Biby) Bilczewskiego*, „*Folia Historica Cracoviensia*”, vol. 19/2013, s. 279-296.  
oprawa miękka, format – 23 x 16 cm  
*Józef Bilczewski, arcybiskup metropolita lwowski, pozostaje bez wątpienia jedną z najważniejszych postaci Kościoła katolickiego na ziemiach polskich w początkach minionego stulecia. Bilczewski nazwany przez potomnych jedną najpiękniejszych postaci XX wieku, doczekał się dotychczas licznych biografii i prac opiewających jego dorobek duszpasterski i naukowy. Okazuje się jednak, że chyba najmniej rozpoznany okresem jego życiorysu pozostaje czas pobytu w Wadowicach, gdzie przez osiem lat (pomiędzy dwunastym a dwudziestym rokiem życia) uczęszczał do c.k. Realnego Gimnazjum. (fragment artykułu)*
9. K. Meus, *Młodość chłopska w wadowickim gimnazjum w latach 1866-1914*, „*Roczniki Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego*”, Oddział w Krakowie, nr 12/13, 2014, s. 185-199.  
oprawa miękka, format – 26 cm
10. K. Meus, *Wadowice 1772-1918. Studium przypadku miasta galicyjskiego*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2013, s. 572.  
oprawa twarda, format – 24,5 cm x 17 cm  
Publikacja pracy doktorskiej dr. Konrada Meusa napisanej pod kierunkiem prof. Kazimierza Karolczaka. Monografia Wadowic w okresie 1772-1914 jest jednocześnie pierwszym tomem cyklu „Studiów Galicyjskich”.  
*Autor wykazuje bardzo dobrą orientację w problematyce badań nad fenomenem miasta i urbanizacji w Galicji zarówno polskiej, jak austriackiej i ukraińskiej historiografii [- -]. Monografia dr. Konrada Meusa jest dziełem wartościowym, interesującym, rzetelnym, będącym owocem głębokiej wiedzy historycznej Autora oraz zmuszonej i jednocześnie z pasją zrealizowanej pracy badawczej. (prof. dr hab. Krzysztof Broński, UE w Krakowie, recenzent)*
11. A. Nowakowski, *Historiografia gniazd sokolich powiatu wadowickiego*, w: *Losy gniazd Sokoła w wybranych dzielnicach Polski po II wojnie światowej*, red. A. Nowakowski, T. Zych, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, s. 18-32. oprawa miękka, format – 25 cm x 17,5 cm
12. A. Nowakowski, *Likwidacja gniazda Sokoła w Wadowicach w latach 1945-1949*, w: *Losy gniazd Sokoła w wybranych dzielnicach Polski po II wojnie światowej*, red. A. Nowakowski, T. Zych, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, s. 139-151. oprawa miękka, format – 25 cm x 17,5 cm

13. A. Nowakowski, *Zarys dziejów kolei w Kalwarii Zebrzydowskiej na tle dziejów kolei galicyjskiej i małopolskiej. W 130-lecie doprowadzenia kolei do Kalwarii (1884-2014)*, Wydawnictwo RS Druk, Rzeszów 2014, 175 s.

**oprawa miękka, format – 23,5 cm x 16,5 cm**

Prezentowana praca dotyczy zarysu historii rozwoju, ale także niestety – zwłaszcza w ostatnich czasach – regresu kolei na przykładzie miasta Kalwaria Zebrzydowska oraz małego węzła kolejowego w tym mieście, w 130. rocznicę doprowadzenia linii kolejowej (w 1884 r.). Wzwał kolei powstał w tej miejscowości w 1888 r. Autor porusza w niej problemy nie tylko kolei w samej Kalwarii i najbliższych okolicach, ale przedstawia tę instytucję w szerszym kontekście dziejów kolei w Galicji i Małopolsce od połowy XIX stulecia po czasy współczesne, aż do końca 2013 r. (ze Wstępu)

14. T. Ratajczak, *Modlitewnik jarmarczno-odpustowy. Próba definicji*, „Literatura Ludowa”, 2014, nr 1, s. 11-14.

Tematem artykułu są wydawane m.in. w Wadowicach dokumenty piśmiennicze zawierające modlitwy i/lub pieśni wraz z przykładami praktyk dewocyjnych, jakie w XIX w. i pierwszej połowie XX w. rozprowadzano w ramach drugiego rynku księgarskiego.

15. K. Witkowski, *Wadowicki garnizon austriackiego 56. pułku piechoty*, „Gazeta Górska”, 2014, nr 4 (88), s. 24-26.

Autor w syntetyczny sposób przybliża dzieje 56 pułku piechoty i jego udziału w walkach na froncie wschodnim Wielkiej Wojny.

16. M. Witkowski, *Wójtą Józefa Putka droga do interdyktu. Konflikt między władzami gminnymi a proboszczem w Choczni w świetle dokumentów kościelnych*, „Folia Historica Cracoviensia”, vol. 19/2013, s. 317-337.

**oprawa miękka, format – 23 x 16 cm**

Dr Józef Putek, radykał chłopski, wybitny działacz ludowy i poseł na Sejm, zaczynał swoją karierę polityczną w rodzinnej wsi Choczni, a w 1919 roku został wybrany na jej wójta. Jego bezkompromisowy antyklerykalizm szybko doprowadził do konfliktu z ks. Józefem Dunajeckim, długoletnim proboszczem parafii w Choczni. Spór między władzami gminnymi a chocheńskim proboszczem szybko zaczął dzielić wieś na zwolenników dr. Putka, w znakomitej większości działaczy ruchu ludowego, i ks. Dunajckiego. [- -]

Nowy etap konfliktu zaczął się w 1926 roku, gdy naczelnik gminy stanął na czele Komitetu parafialnego. Punktem krytycznym w sporze między władzami gminnymi i Komitetem a proboszczem Dunajeckim była sprawa fundacji dzwonów [- -]. Dr Putek sprzeciwił się zawieszeniu dzwonów na wieży kościelnej, powołując się na zagrożony interes Komitetu parafialnego i samowolę księdza proboszcza. Wtargnięcie do kościoła przedstawicieli władz gminnych, z wójtem na czele, i opieczętowanie dzwonów było bezpośrednim powodem rzucenia na dr. Putka kary interdyktu osobistego przez abp. Adama S. Sapiechę. Pośrednimi zaś powodami była antyklerykalna działalność wójta, tak polityczna, jak i publicystyczna, m.in. na łamach wydawanej w Choczni gazety Sztandar Chłopski. (fragment artykułu)

17. M. Witkowski, *Zapomniany bohater*, „Hejnalista Gryfowski”, 2014, nr 3, s. 11.

Artykuł, który ukazał się w czasopiśmie Towarzystwa Miłośników Gryfowa, poświęcony jest osobie ppor. Franciszka Kowalczyka ps. Leszek.

Żołnierz NOW, z polecenia dowództwa funkcjonariusz wadowickiej MO, w czasie rozpracowywania wadowickiej konspiracji przez UB zdołał wyjechać na Dolny Śląsk, gdzie w 1946 r. objął stanowisko burmistrza Gryfogóry (obecnie Gryfów Śląski) i szefa miejskiej gazowni. Był także zastępcą przewodniczącego lokalnych struktur PPS. Kierując siatką wywiadowczą emigracyjnego rządu polskiego, został rozpracowany przez wrocławski UB i aresztowany. W 1951 r. Wojskowy Sąd Rejonowy we Wrocławiu skazał ppor. Kowalczyka na karę śmierci, której w związku z amnestią nie wykonano.

18. P. Wywiół, *Bracia Herzogowie. Żołnierze Niepodległości*, Wydawnictwo Styl, Kraków 2014, 144 s.

### oprawa twarda

Młodość czterech braci Herzogów związana była z Wadowicami (ich ojciec Franciszek dzierżawił w mieście i sąsiednich miejscowościach karczmy) oraz tutejszym gimnazjum. Stanisław, żołnierz II Brygady, poległ w czasie walk w Karpatach w 1914 r. Franciszek i Stefan (uczeń gimnazjum w latach 1911-1914), oficerowie Wojska Polskiego, zostali zamordowani w 1940 roku przez Sowietów w Charkowie i Katyniu. Najmłodszy, Józef (uczeń gimnazjum w latach 1912-1914), oficer WP i KOP, członek Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, został w okresie PRL przywódcą środowiska legionowego w Krakowie, niezwykle zasłużonym w ratowaniu Kopca Józefa Piłsudskiego i Krypty na Wawelu. Uczestniczył też w ponownym odsłonięciu pomnika Poległych Żołnierzy 12 Pułku Piechoty w Wadowicach w listopadzie 1981 r.

*Ilekrót staję przed grobowcem braci Herzogów na cmentarzu Rakowickim, tylekrót myślę nie tylko o tej wspaniałej czwórce chorych na Polskę, którzy bez chwili wahania na stos rzucili swój życia los, kiedy zabrzmiał legionowy złoty róg, ale także o wielu rodzinach posyłających w krwawe pole swoje dzieci (choć niekiedy były to ucieczki z domów bez wiedzy matki i ojca). Bracia Herzogowie stali się symbolem rodzinnego zaangażowania w walkę o niepodległość Polski. Różne były ich losy, ale przyświecała im jedna myśl: oddać wszystkie swoje siły w służbę ukochanej ojczyźnie i nie powstrzymać się – jeśli tak będzie potrzeba – przed ofiarą ze swego życia, abyś, Polsko, wolną była.*

*Długo czekaliśmy na książkę o nich, ale warto było, ponieważ autor z ogromną rzetelnością warsztatową, znakomitym wyczuciem kontekstu historycznego i wielką swobodą literacką przybliżył nam całą czwórkę, którą wielu piłsudczyków kojarzy ze słynną rzeźbą Konstantego Laszczki, co jest jednak prawdopodobnie tylko piękną legendą. Całkiem realne są natomiast opisane przez Wywióła koleje ich losów, które całkowicie wtopiły się w los pokolenia wyruszającego w 1914 roku w pole z ukochanym Komendantem i wiernym aż do końca jego państwowotwórczej idei. Uwierzyli, że chcieć to móc i ani przez moment nie zwątpili, że to właśnie ich będzie za grobem zwycięstwo. (dr Jerzy Bukowski)*